

Socialdepartementet

103 33 STOCKHOLM

Yttrande över remiss - Ett statligt huvudmannaskap för personlig assistans SOU 2023:9

Inledning

Regeringen beslutade 2021 att uppdra åt en särskild utredare att analysera och lämna förslag på hur personlig assistans ska organiseras i ett statligt huvudmannaskap. Förslagen presenteras i utredningens slutbetänkande "Ett statligt huvudmannaskap för personlig assistans - Ökad likvärdighet, långsiktighet och kvalitet" SOU 2023:9. Umeå kommun är en av remissinstanserna och har inbjudits att lämna synpunkter på förslagen.

Sammanfattning

Umeå kommun förordar ett statligt huvudmannaskap och ser en rad fördelar i detta förslag, både för den enskilde, för kommunen och för staten. Det blir även tydligare för allmänheten var ansvaret kring personlig assistans ligger. Idag utreder både kommun och Försäkringskassa en persons behov vilket innebär ett dubbelarbete, detta försvinner med det nya förslaget. Ansvarsfördelningen blir också tydligare om en huvudman ansvarar för besluten om personlig assistans. Ett statligt huvudmannaskap ger den enskilde möjlighet att kunna flytta mer fritt inom Sverige, utan rädsla för att beslutet om personlig assistans kan komma att ändras. Samtidigt ser Umeå kommun att några områden och förslag behöver tydliggöras och ses över för att reformen ska leda till så få negativa konsekvenser som möjligt för den enskilde, för kommunerna och för staten. I följande stycken beskrivs de områden som kommunen bedömer behöver förtydligas, samt de risker och hinder som har identifierats. Umeå kommun framför även ett antal förslag på tillägg och förändringar.

Generella synpunkter

Kompetensförsörjning och välfärdsbedrägerier är växande utmaningar för välfärden. Umeå kommun ser att de föreslagna nya reglerna kan innebära att kommunen får ett ökat antal brukare, både till följd av förslaget om ingen undre gräns gällande behov i antal timmar, och som ett resultat av hur tillfälliga utökningar föreslås hanteras. Samtidigt ser kommunen att välfärdbedrägerierna riskerar att öka påtagligt då förslagen kring insyn, kontroll, uppföljning och omprövning av beslut inte bedöms vara tillräckliga. Umeå kommun ser att kompletteringar behöver göras inom

detta område i utredningen. I takt med att antalet som beviljas personlig assistans ökar befaras också svårigheterna med att rekrytera personal öka. För den enskilde kan personalbristen få stora konsekvenser. Uppstår situationer där personalbristen blir så svår att bemanningen omöjligt går att lösa kan kommunen behöva prioritera och överväga andra lösningar såsom olika boendeformer, för att tillgodose personers behov av stöd och omsorg. Precis som inom hemtjänsten kan det innebära att endast de livsnödvändiga insatserna utförs i en sådant läge. En annan utmaning är att hantera behov av personal som uppstår akut och är brådskande. Idag uppstår svårigheter när assistansanordnare hör av sig och behöver hjälp från kommunen med vikarier till någon av anordnarens brukare som de för tillfället inte har personal till. De nya reglerna kring dygnsvila ökar ytterligare behovet av personal.

Sammanfattningsvis är kompetensförsörjning en av kommunens största utmaningar idag och under kommande år. För att kommunens resurser ska räcka till att ge det stöd som behövs är det angeläget att det också bedrivs ett arbete mot våldfärdsbedrägerier för att säkerställa att de som har behov av och rätt till insatsen personlig assistans också är de som får den.

Umeå kommuns synpunkter på slutbetänkandet

4. Ett statligt huvudmannaskap är att föredra framför alternativen

4.5.3 Staten ska ansvara för ansökningar om tillfälligt utökad assistans

Umeå kommun instämmer delvis med förslaget. Tillfällig utökning, kallat "TUT", kan beviljas när personer tillfälligt vistas på sjukhus/skrivs ut från sjukhus/är sjuka hemma eller behöver tillfällig utökning av annan anledning. Detta beslutas idag av kommunen. Ärendena är ofta brådskande då det kan vara svårt att förutse sjukdom annat än i de fall det handlar om planerade operationer. I förslaget ingår att Försäkringskassan ska ta över arbetsuppgiften att fatta beslut om tillfällig utökning, samtidigt har Försäkringskassan enligt Lag (2017:612) om samverkan vid utskrivning från sluten hälso- och sjukvård inget ansvar vid utskrivning från sjukhus och ska inte delta vid vårdplaneringen.

Ansvar vid utskrivning behöver ses över utifrån att kommunen med kort varsel kommer att behöva information om vilka insatser en individ har. Att begära ut uppgifterna enligt gängse rutiner är alltför tidskrävande då utskrivningsprocessen går mycket snabbt, kommunen behöver i det närmaste omedelbar tillgång till uppgifter från Försäkringskassan om den enskildes behov och hur det tillgodoses. I utredningen (s 156) beskrivs att kommuner kan lösa akuta behov av tillfällig utökning med andra insatser,

exempelvis "assistansliknande hemtjänstinsats" eftersom Försäkringskassan inte har möjlighet att handlägga och besluta i ärenden med kort varsel. Behov som idag tillgodoses genom tillfällig utökning av assistansen kommer därmed behöva tillgodoses med exempelvis korttidsboende enligt Socialtjänstlagen (SoL) eller hemtjänst framöver. Det kan också finnas en osäkerhet om ansökan om utökning kommer att beviljas av Försäkringskassan, men insatser för att stötta den enskilde kan inte vänta utan behövs ofta med kort eller mycket kort varsel. Då den enskilde ofta har behov av inskolad personal med delegation och kunskap om olika mediciner och behandlingar behöver det tydliggöras vilka konsekvenser detta får för den enskilde och för kommunen.

Nedan beskriver vi olika scenarier där behov av tydliggörande och problematisering behöver hanteras.

Hemtjänst som tillfällig lösning i stället för som nu kommunalt TUT beslut om personlig assistans.

- I det fall assistansanordnare har tillstånd att bedriva hemtjänst och har avtal med kommunen, där kommunen tillämpar Lag (2008:962) om valfrihetssystem (LOV) eller Lag (2016:1145) om offentlig upphandling (LOU), kan anordnaren utföra hemtjänst med samma personal.
- I det fall assistansanordnaren är kommunen kan de utföra hemtjänst med samma personal.

Men i scenarierna nedan, vilka tros vara det vanligaste, drabbas den enskilde.

- Assistansbolaget har inte tillstånd att bedriva hemtjänst varför den enskilde behöver få hemtjänst från annan anordnare/kommunen vilket innebär nya personer för den enskilde som inte har delegation eller kunskaper om den enskildes behov.
- Assistansbolaget har tillstånd att bedriva hemtjänst men den aktuella kommunen har inte avtal med anordnaren enligt LOV eller upphandlat dem inom ramen för LOU varför den enskilde behöver få hemtjänst från annan anordnare/kommunen vilket innebär nya personer för den enskilde som inte har delegation eller kunskaper om den enskildes behov.
- Assistenterna har ofta fått lång inskolning och har delegationer för att hjälpa till med nödvändiga mediciner och behandlingar, också egenvård. Vid en snabb utökning av beslut med ny personal som inte hinner skolas in kan den enskilde i värsta fall riskera hälsa och liv.

Korttidsboende enligt SoL som tillfällig lösning i stället för kommunalt TUT beslut om personlig assistans

- I fall där hemtjänsten inte kan tillgodose den enskildes behov utifrån delegation, inskolning eller svårigheten på uppdraget, kan den enskilde behöva vistas på korttidsboende enligt SoL i väntan på beslut från Försäkringskassan om tillfällig utökning. Utöver lidande för den enskilde som behöver lämna sitt hem, medför detta också stora kostnader för kommunen.

Sammantaget gäller att om inte ordinarie personal, eller inskolad personal finns på plats kan det få stora konsekvenser för den enskilde. Förslaget innebär också inskränkningar i den enskildes valfrihet i de fall den enskilde har valt en privat assistansanordnare och denne inte kan eller har möjlighet att utföra insatser enligt Socialtjänstlagen.

Hemtjänst lämnas som punktinsatser för att tillgodose behov som uppstår punktvis under dygnets olika timmar. Punktinsatser tillgodoser inte behov som innebär att den enskilde inte kan lämnas ensam eller hjälpbehov som är så omfattande att det rör sig om heldygnsvård. Hemtjänst i assistansliknande form är inte en insats i sig, utan en fråga om hur insatsen som sådan skall verkställas. Det handlar om ett sätt att utforma själva insatsen och kan bland annat innebära att det är ett begränsat antal personer som utför uppgifterna, men det är fortfarande hemtjänst och ett stöd för att tillgodoses punkvisa behov.

Kommunen ser en risk för att insatsen hemtjänst i assistansliknande form blir ett nytt assistansbeslut som kommunen tar i fall där Försäkringskassan inte tillgodoser behovet. Insatsen hemtjänst i assistansliknande form riskerar att utarma och på sikt onödiggöra insatsen och rättighetslagstiftningen som reglerar personlig assistans. Detta kan bli fallet om samma stöd, det vill säga personlig assistans, kan erhållas från både staten och kommunen, men gå under en annan benämning enligt Socialtjänstlagen i de fall kommunen utför insatsen.

Umeå kommun ser även en risk för att behovet av korttidsboende enligt SoL och hemtjänst kommer att öka kraftigt om förslagen träder i kraft. Detta kan också föra med sig en övervältring av kostnader. Även om lagstiftningen skulle ändras så att Försäkringskassan ersätter tillfälliga utökningar i efterhand motsvarar de inte nödvändigtvis kostnaderna för korttidsboende enligt SoL eller hemtjänst. Här vill vi också betona att det finns få korttidsplatser och att det redan idag är svårigheter att bemanna, om besluten om korttidsboende enligt SoL ökar kraftigt kommer det bli svårt att få platserna att räcka till. Nuvarande

kompetensförsörjningsutmaning påverkar också möjligheten att bemanna korttidsboenden, samtidigt är den enskildes assistenter utan arbete under den tid som den enskilde vistas på korttidsboendet, vilket kan problematiseras utifrån perspektivet samhällsnytta och när vi ser till vår gemensamma välfärd.

Av utredningen framgår att kommunerna förväntas fatta tillfälliga beslut i väntan på att Försäkringskassan hinner ta sina beslut om tillfälliga utökningar. Idag utgår till viss del en retroaktiv ersättning för tid från ansökningsdatum och fram till att Försäkringskassan tar sitt beslut. Dagens system för retroaktiva ersättningar har brister vilket ger negativa konsekvenser både för den enskilde och för kommunen. Det behöver tydliggöras hur detta ska hanteras framöver och om den enskilde får ett retroaktivt beslut för tid där kommunen beviljat en annan insats.

Om Försäkringskassan ska besluta om retroaktiv ersättning till den enskilde blir det av stor vikt att först säkerställa om behovet varit tillgodosett av kommunens insatser under den tiden. Detta för att den enskilde inte ska få både insats från kommunen och en ekonomisk ersättning för personlig assistans för samma period. Här finns även en risk för övervältring av kostnader till kommunen om staten inte kompenserar kommunerna för kostnader som skulle varit hanterade genom beslut från Försäkringskassan. Försäkringskassan har långa handläggningstider, handläggningstiden i ärenden kan idag uppgå till ett år. Detta är en av anledningarna till att det från kommunens håll finns en oro för att kostnaderna ska öka.

En annan aspekt är att insatserna enligt Socialtjänstlagen (2001:453) (SoL) ska tillgodose en skälig levnadsnivå, och att insatserna enligt Lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) ska ge goda levnadsvillkor. I fall där den enskilde har beviljats insatsen personlig assistans och behöver tillfällig utökning och i väntan på beslut från Försäkringskassan söker insats från kommunen kan bedömningen bli att den enskilde inte har rätt till insatsen utifrån att insatser enligt socialtjänstlagen ska uppnå "skälig levnadsnivå".

Försäkringskassan ska specificera i vilka situationer tillfällig utökning kan vara aktuellt (s 142). I det arbetet är det viktigt att kommunernas erfarenheter och kunskap tas tillvara då det är kommunerna som utför arbetsuppgiften idag. Det är angeläget att Försäkringskassan i god tid utbildar försäkringsutredarna i handläggning av tillfällig utökning samt organiserar sig så att arbetsuppgiften kan hanteras så skyndsamt som möjligt.

Mot bakgrund av ovanstående stycken och för att eventuella behov av tillfällig utökning ska kunna tillgodoses föreslås ett tillägg och en förändring i regelverket kring ansvar vid utskrivning.

Förslag:

- att Försäkringskassan från och med att de nya reglerna träder i kraft ska vara med vid vårdplaneringen inför utskrivning från sjukhus om personen som ska skrivas ut har beviljats personlig assistans.

4.5.4 Vid ett statligt huvudmannaskap ska arbetsgivarna ansvara för sina assistenters sjuklönekostnader

Umeå kommun ser positivt på förslaget att assistansanordnare föreslås ta ansvar för sina egna merkostnader vid sjukfrånvaro (sk. Sjuklöner), och anser att detta med fördel kan genomföras redan innan överflyttningen av ärenden till Försäkringskassan. En av de tydligaste fördelarna är att privata anordnare ges incitament att arbeta mer med arbetsmiljön för sina assistenter vilket i förlängningen också kan ge brukaren en högre kvalitet på insatsen.

Assistansanordnare lämnar in begäran om ersättning för merkostnader i samband med assistenters sjukfrånvaro. Vissa assistansanordnare lämnar in begäran nästkommande månad men det är också vanligt förekommande att begäran inkommer långt efter att merkostnaden uppstått, ibland flera år senare. Det behöver finnas en övergångsperiod mellan kommunens ansvar och till dess att schablonersättningen höjs. Det behöver tydliggöras att anspråk på ersättning som inkommer efter exempelvis 3 månader sedan merkostnaden uppstod inte kommer att ersättas.

Ett förslag i utredningen är att kommunen har kvar sitt yttersta ansvar och att den enskilde behöver vända sig till kommunen för att få sitt behov tillgodosett, om anordnaren inte kan tillgodose behovet av en vikarie eller assistent. Kommunerna har redan idag svårigheter att rekrytera tillräckligt med personal för att kunna erbjuda assistenter i dessa fall. Bedömningen är att akut korttidsboende enligt SoL även fortsättningsvis kommer att vara det alternativ som kommunen kan erbjuda med kort varsel.

Kompetensförsörjningsutmaningen gör att finns en risk för övervältring från assistansersättning till kommunala beslut om korttidsboende enligt SoL. Denna risk finns dock både med nuvarande ansvarsfördelning och med förslaget om förändrat huvudmannaskap.

Förslag:

- att utfasningen av kommunens ersättning av merkostnader vid sjukfrånvaro genomförs med start före januari 2026.

4.5.6 Systemet behöver hänga ihop som en helhet

Umeå kommun instämmer delvis med förslaget. Enligt förslag i 51 kap 211§ ska Försäkringskassan inhämta/höra hemkommunen när den enskilde ansöker om assistans och alltid meddela kommunen vid beslut. I förslaget står att kommunerna även fortsättningsvis ska samordna insatserna enligt SoL och LSS för den enskilde och följa upp att den enskilde får insatser av god kvalitet. Kommunens uppföljningsansvar enligt 15 § LSS ska kvarstå men Försäkringskassan har inget motsvarande ansvar enligt Socialförsäkringsbalk (2010:110) (SFB).

Det finns stora svårigheter med att följa upp och samordna beslut som fattas av en annan myndighet. Att kommunen ska vara ytterst ansvarig för att den enskilde får en insats som har beslutats av en annan myndighet kan ifrågasättas. Tyvärr är det också otydligt hur kommunerna ska följa upp och samordna insatserna som kommer att beslutas av Försäkringskassan, hur ofta detta ska göras och hur arbetet ska dokumenteras eller registreras.

Det behöver tydliggöras hur arbetet ska genomföras utifrån nu gällande sekretess- och dataskyddslagstiftning. Det behöver tydliggöras om Försäkringskassan meddelar kommunen alla beslut och om kommunen förväntas föra ett eget register över personer som får eller inte får assistansersättning från Försäkringskassan utifrån ansvaret att tillgodose behov av stöd. Det behöver också tydliggöras om det kommer att ske någon form av ekonomisk utjämning för kommunens kostnader för samordning och uppföljning.

4.5.7 Eventuella glapp till följd av ett förändrat huvudmannaskap kan hanteras på olika sätt

Umeå kommun instämmer delvis med förslaget. Personer som skadas svårt i olyckor och som behöver hjälp dygnet runt, kan idag bedömas ha möjlighet till viss (om än minimal) möjlighet till tillfrisknande och nekas assistansersättning av Försäkringskassan om det gått mindre tid än ett år sedan skadan uppstod. I dessa fall kan kommunen idag ge assistansersättning genom tidsbegränsade beslut med förbehåll utifrån att den enskilde har ett stort och omfattande behov där funktionsnedsättningen är varaktig – om än inte varaktig i sin helhet, små förändringar kan ske. När det gått lite längre tid och skadan kan bedömas i sin omfattning som helt varaktig beviljas dessa personer assistansersättning hos Försäkringskassan.

Dessa personer kommer inte att kunna få assistans med nu liggande förslag då kommunen inte längre har rätt att bevilja insatsen och Försäkringskassan endast har beslut som gäller tills vidare. Då personerna

är i stort behov av stöd och omsorg, många gånger med avancerad medicinsk vård (trakeostomi m.m.) kan alternativet endast bli plats på några av kommunernas mer avancerade SoL boenden. För små kommuner kan detta bli komplicerat och utsätta den enskilde för onödigt lidande i väntan på beslut från Försäkringskassan. Både brukaren och dennes anhöriga kan uppleva detta som mycket negativt.

Ett annat alternativ är "assistansliknande hemtjänstinsatser" som beskrivs i utredningen, men då detta ofta är stora beslut med många gånger vaken personal dygnet runt är de också förknippade med höga kostnader. Mot bakgrund av ovanstående ser kommunen ett behov av att även Försäkringskassan kan fatta tidsbegränsade beslut.

Förslag:

- att Försäkringskassan ges möjlighet att fatta tidsbegränsade beslut om personlig assistans, exempelvis i fall där behovet av assistans är varaktigt men omfattningen av assistansen kan variera under kommande närtid.

5. En kvalifikation för personlig assistans

5.3.1 Vårt huvudförslag – den kvalifikation för personlig assistans som gäller i dag behålls

Umeå kommun avstyrker förslaget om undre gräns. I utredningen beskrivs att Försäkringskassan ska ta över de flesta beslut om personlig assistans och låta de vara oförändrade. I kommunerna är ofta den undre gränsen för att beviljas assistans ca 6-7 timmar grundläggande behov per vecka. I utredningens huvudförslag finns ingen undre gräns. Utredningens alternativa förslag har en gräns på 3 timmar (s 187–188).

Ett stort antal ansökningar om personlig assistans får varje år avslag på grund av att de grundläggande behoven inte är tillräckligt omfattande. Grundläggande behov är en avgörande faktor när enskilda söker personlig assistans. I de fall de grundläggande behoven anses vara tillräckligt omfattande öppnar det också "nyckeln" till assistans för många andra behov, exempelvis fritidsaktiviteter.

Antalet beviljade ansökningar kan komma att öka mycket kraftigt om en undre gräns saknas. Samtidigt som det kan vara till fördel för den enskilde och minska behovet av hemtjänst för kommunen, kan det också ge enskilda som inte skulle eller har beviljats andra insatser rätt till personlig

assistans. Utifrån ovanstående föreslås en ny lydelse gällande undre gräns för rätt till assistans.

Förslag:

- att Försäkringskassan i enlighet med nuvarande rättspraxis har en undre gräns på ca 6 eller 7 timmar grundläggande behov per vecka för rätt till personlig assistans.

7. Förbättrade möjligheter att säkra god kvalitet i personlig assistans

7.5.2 Ett förtydligande av god kvalitet i personlig assistans

7.5.3 Försäkringskassan ska följa upp den utförda assistansens kvalitet genom användarundersökningar

Umeå kommun instämmer delvis med förslaget. Definitionen av vad som avses med god kvalitet för personlig assistans förtydligas i LSS enligt förslaget (s 245). Det föreslås ske genom ett nytt fjärde stycke i 6§ LSS. I den nya regeln föreskrivs att för att personlig assistans ska vara av god kvalitet ska den enskilde bestämma vad insatsen ska användas till, vem som ska ge den, när den ska ges, var den ska utföras och hur den ska utföras. Socialstyrelsen har av Regeringen fått i uppgift att främja att personlig assistans utförs med god kvalitet och att den enskilde får den assistans som denne har behov av. Här nämns brukarenkäter var tredje år (s 250).

Bedömningen är att detta inte räcker för att följa den enskildes behov och att assistansen är av god kvalitet. Det behövs en insyn i ärendena och kontakt med den enskilde, även utan assistansanordnare närvarande. Detta är erfarenheter vi i kommunen tagit lärdom av genom våra årliga uppföljningar och upptäckter av oegentligheter. Insatsen personlig assistans är ofta omfattande och kostsam samtidigt som den är helt avgörande för den enskilde, därför behöver noggranna uppföljningar göras. Det behöver tydliggöras hur den enskildes behov och upplevelse av kvaliteten i insatsen ska följas upp. Detta är angeläget både utifrån ett rättssäkerhetsperspektiv och för att säkerställa att offentliga medel nyttjas korrekt.

7.5.4 Kommunernas möjligheter att få information bör användas i framtida kontroll av assistansersättningen

Umeå kommun avstyrker delvis förslaget. Försäkringskassan behöver få utökade möjligheter inom ramen för SFB att granska beslut och även assistenter som utför assistansen, för att kunna säkerställa att assistans

faktiskt utförs. Idag kan Försäkringskassan endast agera utifrån en impuls eller utifrån ett väsentligt förändrat förhållande och de kan endast granska den enskilde. Det innebär att Försäkringskassan inte kan granska ett ärende på eget initiativ. Försäkringskassan och kommunerna har olika förutsättningar för att identifiera bedrägerier och ärenden där personer har fått för mycket assistansersättning. Idag kompletterar Försäkringskassan och kommunerna varandra, något som inte kommer att vara möjligt i framtiden med en huvudman.

Som ensam huvudman behöver Försäkringskassan kunna granska hur brukaren nyttjar assistansen. Försäkringskassan behöver bland annat kunna granska assistenterna genom folkbokföring (kan assistansen utövas), andra inkomstkällor (har assistenten flera heltidsanställningar eller andra inkomster/ersättningar samtidigt) och hushållsgemenskap (hur många bor på adressen).

Om huvudmannaskapet för personlig assistans förändras i enlighet med förslaget ökar också avståndet mellan beslutsfattaren och brukaren vilket befaras öka risken för bedrägerier och försvåra arbetet med att identifiera oegentligheter. För att en övergång inte ska öka antalet välfärdsbedrägerier behöver ovanstående särskilt beaktas. Det är av vikt att kommuner och Försäkringskassan även fortsättningsvis kan samarbeta och motverka bedrägerier inom assistansen.

Ett stort antal ärenden föreslås flyttas över från kommunerna till Försäkringskassan inom ett år, detta kan öka risken för att bedrägerier undgår upptäckt. En viktig del i att förhindra välfärdsbedrägerierna inom assistansen är att Försäkringskassan ges bättre möjligheter och verktyg för att förhindra oegentligheterna. När kommunen inte längre har ansvar för delar av den personliga assistansen minskar också impulserna och insynen. Försäkringskassan behöver göra hembesök och träffa personerna, inte endast basera beslut och slutsatser på inkomna handlingar. Detta kräver resurser och fysisk närvaro på den lokala orten där brukaren finns. En annan fråga är hur förändrade behov vid skola eller daglig verksamhet ska komma till Försäkringskassans kännedom när kommunen inte längre har ansvaret och den löpande insynen i varje ärende.

Försäkringskassan har i dagsläget endast möjlighet att ta beslut som gäller tills vidare. Ett annat förslag är att ge Försäkringskassan möjlighet till antingen tidsbegränsade beslut i särskilda fall alternativt att utöka möjligheten till omprövningar av beslut.

Kommunernas skyldighet kring anmälan om oegentligheter och misskötsamhet till Inspektionen för vård och omsorg (IVO) behöver också tydliggöras, exempelvis i vilka fall anmälan ska göras till Försäkringskassan och i vilka fall anmälan ska göras till IVO.

Förslag:

- att ge Försäkringskassan ökade möjligheter lagmässigt att kunna granska, stoppa och förhindra välfärdsbedrägerier inom assistansersättningen och att dessa nya regler är beslutade om innan övergången till en huvudman.

8. Överföring av ansvar och beslut från kommunerna till staten

8.2.1 Lagstiftningen ska träda i kraft den 1 januari 2026

Umeå kommun instämmer delvis med förslaget. Årligen gör vår kommun ett antal återkrav och polisanmälningar gällande felaktiga utbetalningar av ersättning för personlig assistans. Det finns behov av att kunna åtgärda felaktigheter bakåt i tiden som upptäcks även under kommande år, bedömningen är därför att kommunens möjlighet att kräva återbetalning enligt 12 § LSS bör kvarstå i ytterligare 3 år efter 2026. Likaså möjligheten att polisanmäla bidragsbrott riktat mot kommunen.

Förslag:

- att kommunens möjlighet till att kräva återbetalning för felaktiga utbetalningar inom personlig assistans enligt 12§ LSS kvarstår ytterligare 3 år efter 2026.

8.2.4 En realistisk planering är en förutsättning för en lyckad överföring av beslut

8.2.5 Kommunerna ska anmäla beslut om personlig assistans för överföring

Umeå kommun instämmer delvis med förslagen. Förslaget att besluten ska överföras under ett års tid bedöms som rimligt, men för att övergången ska bli smidig behöver kommunerna få information om hur de på bästa sätt ska förbereda sig. Det behöver tydliggöras hur överförandet ska gå till i praktiken, om överföringen kommer att ske löpande eller om kommunen ska invänta besked från Försäkringskassan.

I utredningen beskrivs att det finns personer som samtidigt har beslut om personlig assistans enligt LSS och assistansersättning enligt SFB (s 269-270). Förslaget är att dessa beslut inte ska föras över till Försäkringskassan, utifrån att det finns begränsningar i lagstiftningen kring i vilka situationer

Försäkringskassan får ändra ett beslut som myndigheten tidigare har fattat. Utredarna bedömer att någon av dessa situationer inte är aktuell vid en kommuns överföring av ett beslut om personlig assistans. Dessa individer kan i stället ansöka om fler timmar hos Försäkringskassan. Om en sådan ansökan avslås har den enskilde fortfarande rätt till assistansersättningen enligt tidigare beslut, och beslutet ska i stället stanna kvar hos kommunen.

Det behöver tydliggöras hur detta ska fungera i praktiken och om förslaget innebär att det även fortsättningsvis i vissa fall kommer att finnas två huvudmän. Om den enskilde längre fram i tiden söker utökning från Försäkringskassan behöver det klargöras hur Försäkringskassan ska få kännedom om personen har pågående beslut om personlig assistans från kommunen. Det behöver också bli tydligt hur besluten ska hanteras av kommunen, dessa beslut är ofta tills vidare och kan komma att gälla under många år framöver.

Ett annat förslag är att kommunernas redan pågående beslut om tillfälliga utökningar av personlig assistans inte ska överföras till Försäkringskassan. Kommunerna kommer däremot behöva informera Försäkringskassan om beslut om tillfällig utökning för tid som är efter Försäkringskassan övertagande av grundbeslutet. Även här finns en påtaglig risk att kommunerna står med beslut om personlig assistans även efter Försäkringskassans övertagande av huvudmannaskapet.

Det behöver också tydliggöras hur övergången till Försäkringskassan ska gå till i de fall den enskilde har ett beslut från kommunen som gäller "biträde av personlig assistans". Besluten innebär att assistansen utförs av kommunen, det är inte ett beslut om ekonomisk ersättning för personlig assistans.

Förslag:

- att det förtydligas hur övergången av beslut gällande "biträde av personlig assistans" från kommunerna till Försäkringskassan ska genomföras.
- att övergångsregler tas fram för att ärenden som innefattar både beslut om personlig assistans enligt LSS och assistansersättning enligt SFB kan övergå till Försäkringskassan.

8.3.5 Försäkringskassans beslut ska gälla tills vidare

8.4.1 Omprövningen i överförda ärenden ska begränsas i tid

Umeå kommun instämmer delvis med förslagen. Det behöver tydliggöras hur tidsbegränsade beslut om personlig assistans kommer att hanteras och överföras. Kommunen ser en risk för att den enskilde i vissa fall får avslag från Försäkringskassan på personlig assistans i samband med överföringen.

Karolina Lundqvist
Socialdirektör

Lina Rolén Nordin
Utredare